

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Dopise sprejema odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Štev. 15. V Mariboru 5. avgusta 1876. Letnik IV.

Vabilo k 3. občnemu zboru „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

O priliki uradne okrajne učiteljske skupščine v Ptujju 16. do 18. avgusta sklicuje podpisani odbor z ozirom na okoliščine, razložene v 14. št. „Slovenskega učitelja“ letošnji občni zbor našega društva na drugi dan imenovane konference, t. j. **16. avgust**, po Marijinem prazniku. Začetek je zvečer ob **8. uri**. Zborovalo se bode v ptujski čitalnici.

Dnevni red obsega:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Volitev treh pregledovalcev računa.
5. Pogovor o prihodnjem društvenem delovanju.
6. Določevanje društvenega doneska za prihodnje leto.
7. Določevanje društvenega sedeža za bodoče leto in kraja za prihodnji občni zbor.
8. Volitev predsednika in 14 odbornikov.

Po zboru je skupna večerja in medsebojna zabava.

Dragi sobrati in učitelji po slovenskem Štajerju! Naše društvo je važno za Vas vse; njegovo delovanje se kaže posebno v izdavanju lastnega organa in šolskih knjig. To delovanje mora pa po volji biti Vam, mora se ujemati z interesom slovensko-štajerskega šolstva. Zatorej pridete k zboru vsi udje našega društva, pa tudi vsi slovensko-štajerski učitelji, ki ste s tem prav uljudno vabljeni.

V Ljutomeru 25. julija 1876.

Odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Kako se učenci različnih oddelkov ob enem skupaj zdatno in koristno podučujejo?

(Referiral pri okrajnej učiteljskej konferenciji v Senožeah dne 6. junija t. l. M. Rant.)

(Dalje.)

Kadar se z večjimi učenci berilni odstavki obdeljujejo, naj mali kaj prepisujejo ali raz šolske deske, ali iz „abecednika“, ali pa naj znane glasove s črkami na svoje tablice zaznamujejo, ali pa tudi, kadar so se že dobro čitati navadili, naj se kratkih in primernih pregovorov, kratkih stavkov in pesmic tiho in mirno na pamet učé. (Tiho branje). Tedaj pa, ko učitelj večjim učencem enega ali drugega šolskega oddelka iz „berila“ kaj razlaga, naj vsi — tudi mali učenci — poslušajo.

Tako eni svoj uže pridobljeni uk ponavljajo, drugi ga nadaljujejo in tretji se za prihodnje podučevanje kaj zdatno pripravljajo.

Ko se mali učenci v pisanji in branji ob enem — podučujejo, največji učenci primerne slovniške naloge izdeljujejo, v kar naj služi izdelovanje kratkih stavkov, ali pa tudi pravilno in korektno prepisovanje ne preobširnih odstavkov iz berila.

Če se mali učenci z nazornim naukom bavijo, naj tudi učenci višjih oddelkov na vse dobro pazijo, ter naj o tem, kar so vidili ali slišali potem primerne proste naloge izdeljujejo. Vsa taka, prostoizvršena dela večjih učencev naj potem učitelj natančno pregleda, je zvesto, gledé na slovnico in pravopisje popravi, kar naj potem učenci še enkrat brez napak v svoje zvezke pravilno in čedno prepisejo.

Tako se prvotni nauk skoz ves šolski čas vedno nadaljevalno ponavlja, drugemu nadaljnemu poduku krepki in stanovitni temelj se pripravlja, kar je gotovo, ako se hoče za dejansko življenje — a ne le samo za edini čas šolskih let — podučevati, pri vsacem poduku pogojno in neobhodno potrebno.

Slovniki nauk.

Ta se navadno pri obravnavi berilnih odstavkov praktično obdeljujejo (na enorazrednicah namreč).

Pri razlaganji stavka večjim učencem se učitelj s priličnimi vprašanji prav lahko ozira na učence vseh različnih oddelkov. Največji učenci povedó stavek, predmet in povedek njegov, ter taisto dobro drug od drugega razločujejo; manjši povedo posamezne stavkove besede in njih pomen, še bolj mali učenci razdeljujejo stavkove besede v posamezne zloge in najmanjši pa povedane besede spreminjajo v posamezne slove ali glasove, ter ločijo glasnike od tihnikov. Tako odgovarjajo

učenci oddelek po oddelku na primerna učiteljeva vprašanja — večji na težja, a mali pa na lahkješa: večji zopet tu znano nadaljevalno ponavljajo, a mali se pa stopinja po stopinji za nov nadaljevalni uk zdatno pripravljajo.

Kadar večji učenci iz posameznih besed stavke napravljajo, t. j. spisujejo, naj mali in najmanjši učenci iz ravno teh besed posamezne zloge in posamezne slove ali črke izpisujejo, ali pa tudi ravno nasprotno, da iz posameznih zlogov in slovč besede sestavljajo, (samo po sebi se umeje, da morajo učenci vseh oddelkov zató tudi v pisavi primerno izurjeni biti).

Podučevaje večje učence o stavku, oziroma prostosti, razširjenosti, zapopadka in sestavljenosti njegove, naj učitelj nikdar manjših učencev ne pozabi. Pri učencih srednjega oddelka naj poizveduje po predmetu in povedku stavkovem, ter po številu, v katerem se stavek nahaja, dalje po besedah, ali je, in katera med njimi je eno-, dvo- ali večzložna, sestavljena, izpeljana ali pa korenika, s katero osebo da je zvezana in kakošnega načina ali oblike je beseda. To se bode morebiti marsikom malo preveč zdelo, — ali temu ni tako. Vse to bodo učenci prav dobro razločevali, ako so se berilni odstavki „Pervega Berila“ ž njimi temeljito rečno obravnavali. Učenci najnižjega oddelka se pri tem poduku lahko povprašujejo, kadar učitelj stavek sam prav razločno, z povdarkom in počasi pové, kaj se je v njem izrazilo, ali pripovedovanje, klicanje, vprašanje, želja ali kako hrepenenje, začudenje, zapoved, privočenje, prepoved, pogoj itd. Pri tem poduku večji učenci dalje povedó, v katerem času se nahaja glagol, kako da ga rabimo v prvi, drugi, tretji osebi edinega, dvojnega množnega števila v sedanjem, preteklem, prihodnjem času itd. Največji učenci naj tudi povedó v različnih sklonih in številih imena, priloge, zaimena itd. ter naj določijo spol; povedo naj dalje vse, kar oziroma slovnice le sem pripada in na kar je treba pri sklanjanji paziti. Manjši učenci naj pa ravno te besede navadnim govorom — ne da bi na spol, število, sklon itd. obzir jemali — preminjajo.

In tako, ako učitelj svoja vprašanja, kar slovniški nauk zadeva, na pravo mesto staviti zna in vé, odgovarjali bodo mu ob enem lahko in brez težave nčenci vseh oddelkov, kar jih navadno prav dobro zanimiva, in med saboj se radi poskušajo, kdo bode se boljše odrezal.

Naj bode o slovniškem poduku dovolj. Oglejmo sedaj še — oziroma skupnega podučevanja — enmalo

„Pisanje.“

Pišejo naj ob enem in vselej učenci vseh oddelkov skupaj. Pri tem poduku mora pa učitelj vedno s paznim očesom

gledati, da vsi učenci peresa prav derže, da vsi tanjke in debele čerte pravilno ponarejajo, da pri pisanji složno in pravilno sedé, da peres pregloboko v tintnike ne pomakajo in tako svoje lepomisne zvezke kaj ne omažejo. Snaga in pravi red naj pri tem poduku v šoli vedno gospodari. Ako pa učitelj tudi to doseči hoče, naj bode pri podučevanju v lepomisji vedno na nogab; od klopi do klopi in kjer kaj napačnega zapazi, naj ljubeznjivo popravi in otroku pokaže, kako bi moralo pravilno narajeno biti. Napake v pisavi naj otrokom posamezno in splošno popravlja. Posamezne poprave veršijo se v lepomisnih zvezkih učencev, a splošne pa na šolski deski v pričó vseh učencev.

Učitelj naj s kredo na šolsko tablo glavne čerte napiše, in to vpričo učencev, da vsi lahko vidijo, kje se kaka čerta prične in kje konča. Pri tem morajo učenci dobro paziti na lego in oddaljenje vsake čerte; dalje kako je čerta z čerto in čerka z čerko v besedi zvezana in na razloček med taistimi. Učenci najvišjega oddelka pišejo besede v stavku zvezane, oni srednjega oddelka posamezne čerke in kratke besede, a učenci najnižjega oddelka pa glavne čerte, iz katerih pozneje prave čerke sestavljajo.

Tako se polagoma in gotovo učenci vseh raznih oddelkov ob enem do lepega rokopisa popnó.

Sploh naj se pa učitelj pri podučevanju učencev več raznih oddelkov ob enem, oziroma lepomisja vselej po dobrih metodičnih predpisih ravna. Preidimo do skupnega podučevanja v

„Računstvu“.

Računi naj se uže pismeno, ali pa na pamet, morajo učenci vseh oddelkov vselej ob enem skupaj računiti.

Večji učenci naj rešujejo večje in težje, a mali pa lehkejše računske naloge, kakor je ravno stopinji, na katerej se nahajajo, in taistih razumu in zmožnostim primerno. Vsi naj doštevajo, odštevajo, poštevajo in razštevajo — večji večja, a manji pa manjša števila. Na priliko: mali učencec izračuni, koliko veljajo — eno, dva, tri jabolka, če eno jabolko 1, 2, 3 kr. velja; učencec višjega oddelka pa uže izračuni, koliko bi se moralo za 20, 30, 40, 50, 60, 100, 200 itd. jabolk po enacem kupu dati.

Manji učencec vé, koliko prstov je na eni, — dalje na dveh rokah; večji in vaječji pa uže spretno preštevata, koliko prstov se na 5, 12, 15, 20, 32, 49, 58, 67, 73, 80, 90, 100 itd. rokah nahaja. —

Mali učencec zna šteti do 5, 10, 15, 20; a večji pa do 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100; in največji dalje do 200, 300, 400, 600, 1000 itd.

Večji in največji učenci umejo tudi uže povedati, koliko enot, desetíc, stotíc, tisučíc itd. se v kakem številu nahaja. Na priliko: 8765. Učenci najvišjega oddelka morajo uže natanjko vedeti, da je v tem številu na prvej stopinji 5 enot, na drugej

6 desetice ali 60 enot, na tretjej 7 stotic, ali 70, ali 700 enot in na četrtej 8 tisučev, ali 80 stotic = 800 desetice ali 800 enotam, itd.

Mali učenec deli kako število na 2 do 3 enake dele; učenci višjih oddelkov pa umejo ravno isto število na 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 in več enacij delov razdeljevati.

Učenci nižjih eddelkov štejejo in računijo z enotami in desetice, a oni v višjih oddelkih pa s stoticami in tisuči, ter pomanjšujejo večje reči (številke) v manjše, n. pr. Kilometre v Hekto-, Deko-, Deci-, Centi- in Milimetre. Ravno tako Kilograme itd. Ali pa preobračajo manje reči v večje, n. pr. 32tinke, 16tinke, 8minke, 4tinke, $\frac{1}{2}$ vinke litrove v litre, deka-, in hektolitre; □ decimetre v □ metre, are, hektare; ure v dneve, tedne, mesece in leta; sekunde v minute, ure, dneve itd. — in vse to tudi nasprotno.

Sploh rečeno, kar so najmanjšim učencem pri računstvu enote, to so večjim oddelek po oddelku desetice, stotic in tisuči.

Najpoglavitnejši pogoj pri tem predmetu je pa, da se učenci vsacega oddelka na svojem mestu od stopinje do stopinje z desetinsko sestavo popolnoma in temeljito seznanijo, kar je gotov najboljši pripomoček za urno in točno računanje na pamet, ter je poleg tega tudi v najtesnejšji zvezi z novimi merami.

(Konec prih.)

Občna zgodovina

za višje razrede narodnih in meščanskih šol.

V nemškem jeziku spisal prof. dr. Netoliczka. Poslovenil Ivan Lapajne.

Srednji vek.

II. Od Karola Velikega do križanskih vojsk.

(Dalje.)

§ 12. Henrik IV. in papež Gregor VII.

Mladi kralj je začel po svoji termi prav ošabno in samovoljno vladati. Njegov zapravljivi dvor na Goslarju v Harzu je tlačil posebno Saksonce, tudi s saksonskimi velikaši je prevzeto ravnal, zidal po njih deželi terdne gradove, v katere je postavljaj frankovske posadke. Na to so se uperli Saksonci, razderli nove gradove in prepodili kralja. Pa prevzetnost Saksov samih je bila kriva, da so se drugi knezi združili s kraljem, kateri je naposled Saksonce premagal. Kralj se je maščeval nad njim, ostro gospodoval v njih deželi in zoper obljubo velikaše ujete imel. V tej stiski se obernejo oni do papeža za pomoč. Takratni papež je bil Gregor VII, ki se je pred Hildebrand imenoval. Bil je sin tesarja na Laškem, pa s svojimi dušnimi zmožnostimi, pridnostjo in delavnostjo pridobil si je največjo duhovsko častno mesto. Ta mož si je prizadeval, da bi postala cerkev neodvisna

od države in da bi cerkvena oblast veljala več od posvetne. Zavoljo tega je odrekal posvetnim knezom investituro, t. j. pravico, škofe imenovati in jim posvetna blaga njih cerkva podeljevati. Henrik IV. je pa kljubu prigovoru Gregorja VII. škofe imenoval, škofije in opatije podeljeval. Radi tega in radi tlačenja Saksov pozove ga Gregorij, naj se pride v Rim zavoljo svojih djanj zagovarjati. Henrik IV. se nad tem razjezi in izreče, da je papež odstavljen, papež pa nasproti temu izključi kralja iz cerkvene zveze. Nezadovoljni knezi so na to pa izrekli, kralja odstavit, ako se v enem letu cerkvene kletve ne iznebi. To vzame kralju pogum in sklene, s papežem se sprijaznosti. Sredi zime se podá čez snežne Alpe k njemu. Ta je bil takrat v gradu Kanosa v zgornji Italiji. Tukaj se je podvergel tridnevni cerkveni pokori. Pa od izključenja iz cerkve ga oprostí papež le pod tem pogojem, da se odpove kraljevi oblasti, dokler ne bodo o tem tudi nemški knezi svojo sodbo izrekli.

To pa razjezi kralja, ki se je potem vnovič zoper papeža uperl. Po premáganji nasprotnega kralja na Nemškem, prišel je z vojsko v Rim. Gregorij je moral zbežati, umerl je pa že v bodočem letu (1085) v Salermu z besedami: „Ljubil sem pravico, sovražil krivico, zato umerjem v pregnanstvu.“ Pa tudi Henrik IV. ni užival več mirnih dni; lastni sinovi uperli so se bili zoper njega, na kar je žalosti umerl stari oče. Njegov sin Henrik V. končal je prepír o investituri s tem, da si je v zadevi imenovanji škofov le nekoliko pravic prideržal. Umerl je brez otrok. Z njim je frankovska kraljevska rodovina izumerla (1125.)

III. Doba križanskih vojsk.

§ 13. Peter Amienski.

Kraje, kjer je Kristus živel in za blagor človeštva deloval, so vedno spoštovali kristijani in večkrat šli na božjo pot v Sveto deželo. Dokler je bil Jeruzalem v oblasti gerških cesarjev, bilo je romanje v one kraje pospeševano in še pod Arabcem ni bilo zabranjeno. Ko so pa Turki, divje ljudstvo od kaspiskega morja, Palestino (1072) pribojevali, potem so bili romarji večkrat obropani in mučeni, in najbridkejše pritožbe so se čule od kristjanov iz Svete dežele. Povsod so se potem med kristjani izraževale gorke želje, da bi se Palestina z zveličarjevim grobom Mohamedancem odtergala in prestrojila v posebno kerščansko državo.

Kar se verne iz božje poti domu pobožen puščavnik in duhovnik z imenom Peter Amienski in prav ganljivo popisuje terpljenje v Palestini. Imel je seboj pismo jeruzalemskega patrijarha, v katerem ta papeža Urbana II. pomoči prosi. Papež je na to navdušenemu poslancu Petru naročil, naj gre od mesta do mesta, od kraja do kraja in naj one bolečine kristjanov oznanuje. Peter se poda na pot, jaha na muli in potuje bos

in golglav, oblečen z romarsko obleko in s križem v roci. Potoval je po Laškem, Francoskem in po Nemškem, ter povsodi serca ogreval in navduševal. Tudi papež Urban II. je prigovarjal cerkvenemu zboru v Klermontu (na Francoskem) v navdušenemu govoru oproščenju Jeruzalema. Po dokončanem govoru je iz tisoč ust odmevalo: „Bog tako hoče.“ Iz vseh stanov in od vseh strani so se zbirali za sveto reč vneti borilci. Vsakemu udeleževalcu se je v znamenje rudeč križ na desno ramo pripel; od tod tudi ime „križarji,“ in „križanske vojske“. Že spomladi leta 1096. podala se je na pot precejšnja truma, ki ni mogla oroževanja kuezov dočakati, pod vodstvom Petra Amienskega in viteza Valterja Nemaniča (Habeniks); pa veliko jih je vsled bolezni in stiske pomerlo, in kar jih je došlo v Malo Azijo, ti so bili od Turkov pobiti.

§ 14. Bogomir Bujlonski.

V drugi polovici leta 1096 podala se je v Sveto deželo druga dobro oborožena vojska. Na čelu so jej bili hrabri knezi, posebno pobožni in viteški vojvoda spodnje Lotringije, Bogomir Bujlonski. Cela armada je štela 600.000 vojakov, ki se je po različnih potih približevala svojemu cilju. Prehranjevanje tako velike vojske je delalo veliko težavnosti; posebno so pa križanci po veliki vročini mnogo terpeli in prijemali so se jih razne kužne bolezni. Kljub temu so pridobili Nicejo (1097) in v bodočem letu tudi Antijohijo.

Pa sila velika jim je bila kmalu za petami, kajti križance so Turki v zadnjem mestu v velikem številu oklenili, da jim je lakota žugala. Kar naznani obupljivi francoski duhovnik, da je pod velikim oltarjem v Št. Peterski cerkvi v Antijohiji našel sulico, s katero je bil zveličar preboden; ta bode kristjanom do zmage pomagala. Celu vojsko to tako navduši, da so veliko lakoto terpeči križanci Turke vendar le sijajno zmagali.

Velik del križancev je ostal v pridobljenih mestih, veliko jih je bilo v bojih, po lakoti in raznih boleznih umerlo; zato je došlo pod vodstvom Bogomirovim le kacic 20.000 pešcev in 1500 jezdecev pred Jeruzalem, katerega je 40.000 Turkov branilo. Ko so Kristjani sveto mesto zagledali, so veselja vriskali in zemljo poljubovali.

Po 39dnevnem obleganji in dvodnevnim naskoku so vendar 15. julija 1099 bojevaje se čez zidovje v Jeruzalem prišli, zaklicavši: „Bog hoče tako!“ Bogomir je bil prvi med prišleci. Njega so potem za jeruzalemskega kralja izvolili, toda on se je temu odločno branil rekoč, da ne gre, da bi on kraljevsko krono nosil tam, kjer je zveličar ternjevo nosil; imenoval se je samo branitelj svetega groba. Po njegovi smerti je bil Balduin, njegov brat vladar Jeruzalema s kraljevskim naslovom.

Pa jeruzalemsko kraljestvo ni imelo nobenega obstanka. Vzrok temu je bila nesloga med knezi na eni strani, na drugi pa divja hrabrost Turkov; zato so zgubili kristjani posestvo za posestvom. Šest križanskih vojsk, ki so hodile potem v ta namen še v Palestino, ni moglo zabranjevati, da ne bi Turki Jeruzalema v posestvu imeli. (Dalje prih.)

Aleksander veliki.

(Zgodovinska slika, spisal Dr. J. Lukas. — Metodično obdelal Tone Brezovnik.

(Dalje).

Novo združeno armado hotel je za velikansko vojsko v zapadu vporabiti. Ladijeve obstoječe iz 1000 bojnih bark napravilo bi se in cel zapad podvergel. A dnevi Aleksandrovi bili so šteti. Sred njegovih velikih načertov, sred sreče, pomignil mu je blede smertni sel. Ko so ga poslaniki najoddalnejših narodov, celó Rimljanov iz Italije, v Babilonu pozdravili, lotila se ga je vročina (vročinska bolezen). Dal se je v visceče verte prenesti, iskaje tamkaj hladila. Zahman! Prenesli so ga v veliki Nebukadnecar-jev grad. Tukaj se je bolezen tako pohujšala, da je bila bližnja smert neizbegljiva. Vojaki njegovi šli so mimo njegove postelje, tako njih bolest (sočutje) pokazavši. Vojvodi stali so žalostni krog njega, ter ga vprašali, kdo naj bo njegov naslednik. „Najvrednejši“, bil je njegov odgovor. Umerl je 323, 32 let in 8 mesecev star.

Tak je bil veliki učenec ovega velikega učitelja Aristotela. Imel je izvanredni vojvodski genij, ter je svoje vojake za največje težave navdušiti znal. Njegov velik duh prepregel je celi svet, njegovo blago serce nij ločilo zmagovalcev od premaganih. Hotel je blagoslova gerčke kulture in omike vse narode sveta udeležne storiti. Verhunec njegove sreče ga je omamil. Nij mu bilo dosti, prvi med tedaj živečimi človeki biti, nego smatral se je božjega rodu. Njegova nepremagljiva moč proti sovražnikom, storila ga je polagoma tudi proti prijateljem grozovitnega. Kljuba teh madežev v njegovem značaju, (bil je ipak eden največjih mož vseh časov) ki ne znajo samo razdirati, nego tudi nove, boljše reči v blagor človeštva vstvorijo. (Po pravici so mu tedaj potomci priimek „veliki“ pridjali.)

Kaj pa se je z njegovo neizmerno državo, koja je komaj na pol vredil, zgodilo? Ker nij nobenega vladanja zmožnega dediča zapustil, tergali so se njegovi vojvodi za nasledništvo; vsak se je za „najvrednejšega“ smatral. Dolgo let trajala je borba in moralo jo je veliko ljudij z življenjem poplačati. Naposled 300 pr. K. prišel je mir v nesrečne dežele. Po mnogih delitvah nastala so iz svetovne monarhije Aleksandrove, razven nekaj manjših državic, sledeča večja kraljestva:

- 1) Makedonija in Grecija;
- 2) Deržava Selevcidov (glavno mesto Selevcia blizo sedanjega Bagdad-a).
- 3) Egiptet pod Ptolomejci (glavno mesto Aleksandrija).

Metodično obdelovanje. Osnutek.

- 1) Zemljepisna podlaga.
- 2) Razdeljeno pripovedanje učitelja.
- 3) Razvoj zaderžka.
- 4) Čitanje v berilu.
- 5) Ponavljenje sestavka.

I) Zemljepisna podlaga.

Na severnej strani Grecije ležala je Makedonija. Bila je začetkom (majhna) deržavica, a poznejši mogočni kralji razširili so jo. Dežela ja gorata in ima nekaj malih rek n. pr. Strimon, Aksij (sedaj Vardar) i dr. Izmed mest bile so najmogočnejše Pela (sedež kraljev), Tesaloniki in Filipi. Makedonija je od Male-Azije po egejskem morju ločena. Iz tega morja pride se skoz ozko morskó ožino, imenoma Helespont ali dardaneljska ožina, v marmorsko morje. Od južne strani iztaka se v to morje Granik. Kakor ste se vže v svetej zgodovini (bibelnu) učili, razpada Mala-Azija v več deželice. V Kilikiji ležite mesti Tars in Issus. Bolj proti jugu so Sirija in Fenicija z mesti Tir in Sidon. Na južno-zahodnej strani leži Egiptet v Afriki. Proti severo-vshodu Palestine ob rekah Evfrat in Tigris ležite Asirija in Babilon. V prvi deželi ste mesti Ninive in Gavgamela, v drugi Babilon na Evfratu. Na vshodnej strani teh dežel bile ste deželi Perzija in Medija. V Perziji ležali ste mesti Perzepolj in Suza. Na vshodnej strani teh dežel onkraj Hindukuskih planin, ležala je rodovitna in bogata Indija z rekami Indus (s pritokom Hifasis) in svetim Gangom. Obe ti reki izlivate se v indiško morje, koje del je perzijanski zaliv, kamor se Evfrat in Tigris izlivata.

(Ako se je le-tó iz zemljepisja uže popred učilo, se sedaj samo na kratko ponovi; inače mora se na tanko pri tej priliki preučiti in na zemljevidu pokazati).

II) Razdeljeno pripovedovanje učiteljevo.

Pri pripovedanju naj učitelj vse kraje učencem na zemljevidu na tanko pokaže.

Učitelj pripoveduje od: „Spartani, po zmagovalnem njegov sin Aleksander.“

Slišali ste, da so Gerki med seboj peloponeško vojsko vojevali. Kako dolgo je trajala ta vojska? Od leta 431—404. Ktere deržave so bile v tej vojski najmogočnejše? Atenska in

Spartanska.*) Ktera je zmagala? Spartani so zmagali. Zakaj so Spartani zmagali? Ker Atenjani nasvetov Periklejevih niso slušali. Kaj so si Spartani v tej vojski priborili? Spartani so si v tej vojski vodstvo drugih gerških držav priborili. Kakošni so radi tega postali? Postali so prevzetni. Kaj je iz tega nastalo? Nastale so žalostne domače vojske. Ali so bili vsi Gerki sprideeni? Večidel, kajti le redko našlo se je domoljubje združeno s poštenostjo, kakor n. pr. pri Epaminнду in Pelopidu, koja sta svoji domovini Tebi v Beotiji okolo l. 370 pr. Kr. za kratek čas vodstvo Grecije pridobila. Ali je ta razpertija Greciji na korist bila? Ta razpertija nij jim bila na korist, kajti Filipa, kralja makedonskega polastile so se želje, si Grecijo podvreči. Zakaj je Filip ta namen tako hitro dosegel? Gerki so ga za razsodnika svojih prepиров poklicali. Kdo je Gerke proti temu sovražniku svaril? Slavní govornik atenjanski, Demosten, toda brez vspeha. Kako je Filip sedaj, ko se je v Greciji vterdil, ravnal? Obnašal se je kot v podjarmljenej deželi. Kaj so sedaj Gerki storili? Gerki prijeli so za orožje, a bili so pri Keroneji v Beotiji l. 338 tepeni. Kaj je Filip od Gerkov zahteval? Zahteval je, da naj ga za verhovnega voditelja izvolé. Kaj je hotel Filip izvesti? Hotel je perzijansko kraljestvo vničiti (razrušiti). Vedel je, da s pomočjo Gerkov bo oslABLJENO perzijansko kraljestvo lahko podjarmil. Zakaj Filip tega načerta nij izpeljal? Bil je leta 336 umorjen. Kdo je bil njegov naslednik? Njegov naslednik bil je njegov sin Aleksander.

To je bil le uvod k Aleksandrovemu životopisu, a sedaj hočemo prihodnjé o njem samem kaj slišati. (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz ormuškega okraja. Naše društvo je 6. jul. v sobi II. razr. v Ormužu zborovalo. Zbralo se je precejšnje število udov. K zboru je prišel tudi podporni ud g. Kotnik.

Po pozdravu prvosednika in prečitanje ter odobrenje zadnjega zapisnika obznanile so se društvu došle listine. a) Dopis histor. društva za Štirsko, v katerem odbor naznanja, da je naše društvo kot ud sprejeto. b) Dopis štirs. „Lehrerbunda“. c) Proklic neke točke v odstopu iz društva Jurša in Wisiak-a. č) Izstop nekaterih podpornih udov ormuških. d) Odlok c. k. okraj. glavarstva gledé spremenjene točke 3. društvenih pravil in tudi gledé seje 6. julija.

Šinko govori potem o „Slovanih“. V uvodu omenja potrebo zgodovinskega uka v narodnej šoli, govori potem o skupnih selitvah Slovanov, kakor tudi posameznih plemen, ter končno rojaštvo, in Samo-vo opravilo ter širnost kraljestva njegovega razpravlja.

*) Da morajo učenci zmiraj v celih stavkih odgovarjati, razume se samo ob sebi. Pis.

Za tem govori Štrenkelj „o naravoznanskem uku v narodnej šoli“ nadaljevaje rastlinstvo. Govornik opisuje rastlino in nje dele.

Točka 5. (predlogi) bila je dokaj burna. Štrenkelj predlaga: Naj bi se odstopnim podpornim udom, kateri so naše društvo materijelno podpirali, in zdaj svojo darno roko odtegnili, v obče zahvalilo, rekoč: „Z hvaležnostjo se pride daleč.“

Šinko ni za predlog rekoč: Društvo se je koncem vsakega leta podpornim udom pismeno zahvalilo in misli, da tudi v prihodnje tega opustilo ne bode — odveč je tedaj med letom to storiti. Pri glasovanju pade predlog Štrenkelj-nov.

Šinko dalje predlaga: Našemu g. nadzorniku je znano, da imamo društvene seje v vsakem mescu prvi četrtek, pa stavim vendar zavoljo lepšega predlog: Naj se g. nadzornik pismeno k tukajšujim društvenim sejam povabi. Tudi ta predlog pade po daljšej debati.

Iz savinske doline. Pri neki seji okrajnega šolskega sveta je nemškutarsk župnik interpeliral, zakaj se je v neki šoli prepevala pesen: „Slovensko dekle.“

Nas prav veseli, da se tudi g. župnik za šolo kaj briga, a to naj bi učiteljem pač dovolil, da smemo sami skrbeti, katera pesen bi se pela in kakšen napev naj bi imela. — Mi učitelji gotovo skrbimo, da se mladina takih pesen nauči prepevati, katere otrokovo nedolžnost ne bodo omadeževale; skrbeti moramo pa dalje tudi, da se mladež navadi ne samo otroških pesni, ampak tudi takih, katere bodo smeli, odrasli navdušeno prepevati, katere bodo izpodrivale sedanje umazane klafarske.

Prelepa pesen „Slovensko dekle“ (zložil jo je č. g. župnik Virk) pa je tako nedolžna in mila, da omikanemu človeku morajo solzice v očeh igrati, kadar sliši mladino to pesen prepevati. — Morebiti nekaterim gospodom samo to ne dopade, ker se v omenjeni pesni dekle imenuje „slovensko“?

(Kaj pa pesem „Wacht am Rhein“ ali druge nemške, ki se tudi v slov. (recte nemčurskih) šolah pojó? Ur.)

Iz Rajhenburga.

Z a s e ž e n o.

Z a s e ž e n o.

Slovstvo.

Iz dobro znane knjigozaložbe F. Tempsky-ga v Pragi došla so nam v namen razpravljenja v svojem organu sledeča šolska sredstva: 1. „Der Anschauungsunterricht in Bildern“ (To je Kazalni nauk v podobah“ [Hermanov.] 22. (najnovejši) natis od l. 1876. Cena 6 gld. 66 kr. (Na debeli papir prilepljene podobe veljajo 14 gld.) To knjigo vporabljuje pri kazalnem nauku mnogo šol že več let. Da jo pa mi danes slovenskim učiteljem priporočujemo, temu je vzrok razen tega, da ima dobro barvane podobe tudi to, da ima poleg nemškega tudi slovenski tekst, kar slovenskim učiteljem večinoma ni bilo znano, in kar pa daje knjigi za slovensko šolo dosta večjo vrednost. Naj jo vpelje toraj vsaka šola po Slovenskem, katera je še nema. — 2. „Tablice s čerkami za prvi poduk v branji (namreč slovenskem) s posebno slovensko knjižico o navodu, kako se rabijo, in sploh o metodah prvega poduka v čitanji. (Izdal Prausek, poslov. Praprotnik.) To je zopet drugo učilo iz te šolske založnice, katero je izdano bilo že l. 1873 in namenjeno slov. šolam, a po katerem se je do sedaj le malo segalo. V veliki škatljici je je precejšnje število velikih premakljivih čerk z omenjenim dosta obširnim navodom. Cena je temu učilu 1 gld. 80 kr. — Vsak učitelj v nižjem razredu naj bi za olajševanje poduka rabil to učilo; kjer ga še manjka, naj

se potrudijo učitelji, da ga jim krajni šolski svet preskrbi. Tudi slovenska šola mora biti z učili, i to z domačim blagom preskrbljena, ako hoče napredovati.

(„Fizika in Kemija“) za višje razrede ljudskih in meščanskih šol. V nemškem jeziku spisal Avgust Decker, ravnatelj c. kr. učiteljišča v Olomucu. Poslovenil J. L. Cena kr. Tiskal Karola Gerolda sin na Dunaju. — To je naslov novi slovenski knjigi. — Izmed najnovejših slovenskih fizik je to tretja rabljiva knjiga. Perva je Schödler-jeva, izdana po Slov. Matici, ki ni za ljudske šole; druga je „mala fizika“ Netoličkova, ki je namenjena učencem ljudskih šol in obravnava najvažnejša načela v pogovorih. Prva je preobširna za ljudske šole, tudi skoro preobširna za učenje učiteljevo, poslednja pa obsega skoro premalo za učence na višjih razredih, posebno pa za učitelja, ki mora imeti knjigo, po kateri se za uk pripravlja. Nova knjiga pa, to je poslovenjena Deckerjeva Fizika in Kemija, ki je v nemškem izvorniku mnogo razširjena in od vlade odobrena, bode prav dobro služila učencem višjih (4., 5.) razredov narodne in posebno meščanske šole, zlasti pa za pripravljevalne razrede in sploh nižje razrede na učiteljiščih in drugih zavodih. Prav vstrezala pa bode ta nova fizika in kemija vsem onim slovenskim učiteljem, kateri so s knjigami te stroke še slabo preskrbljeni, ali katerim slovenska terminologija še znana ni. Knjiga ima 87 prav razločnih ilustracij. Tisk je jako okusen na prav lepem papirji.

(„Slovenski učiteljski koledar“) za leto 1877, izdan po našem učiteljskem društvu, je že natisnjen in se ravno veže. Do 15. avgusta bode gotov in vsem slovenskim učiteljem na razpolaganje. Kdor nam pošlje 52 kr. (po poštni nakaznici), pa ga mu brez vseh daljnih stroškov po pošti pošljemo; ali pa, da se nam dovoli, da znesek po pošti povzamemo, kar pa ne nasvetujemo, kajti po tej poti jih stane „koledarček“ 80 kr., t. j. 28 kr. več. Radi tega prosimo tudi naročnike, da nam onih 52 kr. pošljejo, če ne, ga jim bomo po poštne povzetji poslati morali, zlasti onim, katerih ne poznamo. Odbor „Učit. društva za slov. Štajer“.

(„Slovenske pesmi“), ki veljajo 90 kr., terdo vezane i gid., morejo se tudi pri nas naročiti.

Šolske novice in drobtine.

(Učiteljsko zborovanje v Ptuj.) 20. julija se je sešlo 5 odbornikov. Ti so z ozirom na to, da se 15. avgusta zvečer ne zbere še veliko učiteljev v Ptuj, sklenili, da bode občni zbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“ 16. avgusta, v sredo, zvečer ob 8. uri v Čitalniški dvorani. Dnevni red je priobčen na čelu denšnjega lista. Učitelji, pa zlasti udje naši, ki dojdejo 15. avgusta v Ptuj, zberó se zvečer v Čitalnici. —

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.) V seji 6. julija se je poročalo o nadzorovanji nekaterih šol v ljutomerskem in ptujskem okraju, dovolile so se podpore učiteljskim soprugam, ki so bile v industrijalni kurz v Maribor pozvane, dovolile nadalje starostne doklade, pokojnine itd. Ker je bilo v zadnjem času več takih oseb, ki so se uporabili kot začasni učitelji, sodnijsko kaznovanih, zato je deželni šolski svet sklenil,

okrajne šolske svete na dotični ukaz še s tem dostavkom opomniti, da se pri uporabi ljudi oseb brez strokovniškega izobraževanja z vso previdnostjo ravna. Ana Lažič se je imenovala industrijalna učiteljica v Laškem tergu; Anton Kosi pri sv. Janžu na Dravskem polju in Andr. Dolmač v Dornavi sta djana v pokoj.

(Učitelji Gornjegradskega in Vranskega okraja) imajo uradno okrajno učiteljsko konferenco dne 10. avgusta v Braslovčah.

(† Anton Goljevšček), prej učitelj na vadnici v Gorici, zadnji čas ravnatelj avstrijske šole v Carigradu, je po sporočilih iz tega mesta ondi umrl. Izverstni slovenski učitelj in domoljub je bil še le 35 let star.

(Felkl-nove risanke) je priporočilo hervatskim šolam hervatsko-slovensko učiteljsko društvo „Narodna škola“ v Zagrebu. Iz tega razvidite, slovenski učitelji, da so te risanke res izverstno blago, katero Vam je preskerbelo vaše in naše učiteljsko društvo, in priporočujemo jih Vam še enkrat!

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Kranjskem: Učiteljske službe v Kerškem (500), v Leskovcu (400), v Vel. Doljni (500) do 7. septembra na kr. š. svet.

Na Goriškem: Nadučiteljska služba v Ajdovščini in Rihenbergu (600 in stanov.); službe učiteljic v Cerničah, Rihenbergu, Ajdovščini (400 gid. in stan.), Solkanu in Kamenjah (320); službe učiteljev v Pervačini, na Vogerskem in Št. Ferjanu (400) — vse do 26. avgusta na kr. š. svet.

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Anton Leban (iz Mozirja) učitelj v Ribnici; g. Fr. Blümel (iz nemškega Štajerja), nadučitelj v Celji (na deški šoli); g. Fr. Kraner, nadučitelj v Ponikvi je djan v pokoj.

Podučiteljska služba

je razpisana v Framu (Frauheim). Prosilci naj vložijo svoje prošnje do 15. avgusta t. l.

Krajni šolski svet v Framu.

Franc Divjak,

načelnik.

2—2

Konkurs-Kundmachung.

Die Lehrerstellen an den Volksschulen zu St. Peter, St. Michael, Košana, Ubelsko, Vrabče mit je 500 fl., dann zu Podraga, Vrem, Dorn mit je 400 fl. Jahresgehalt und freier Wohnung, eine Lehrerstelle an der dreiklassigen Volksschule zu Senoseč mit 500 fl. und Naturalwohnung und endlich zwei Concurrento Lehrposten für Unter Semon und Verbovo einerseits und für Ostrožnobrdo und Suhorje andererseits mit je 500 fl. Gehalt sind zu besetzen. Die Gesuche sind bis 10. August l. J. beim k. k. Bezirksschulrath in Adelsberg einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Adelsberg

am 15. Juli 1876.

Razpis učiteljskih služeb.

Po obsegu okrajnega glavarstva Celjskega se razpisujejo sledeče učiteljske službe v namen definitivne podelitve:

V šolskem okraju Celjskem.

Podučiteljska služba II. razreda v okolici Celjski; podučiteljske službe III. razreda: v Žalcu, v Novi Cerkvi, pošta Vojnik (Hohenegg), na Teharjih, pošta Celje, na Doberni, pošta Doberna, v Št. Jurji poleg južne železnice z stanovanjem in hišno opravo; podučiteljske službe IV. razreda: v Petrovčah pošta Žalec, v Frankolovem, pošta Vojnik.

V šolskem okraju Vranskem.

Podučiteljske službe III. razreda: Na Vranjskem, v Brazlovčah (Frasslau).

V šolskem okraju Konjiškem.

Učiteljska služba III. razreda v Konjicah; učiteljske službe IV. razreda v Št. Jerneji, pošta Svet Duh v Ločah, v Špitaliču, pošta Konjice, v Keblju, pošta Konjice, v Sv. Duhu pri Ločah, v Št. Jungerti, pošta Konjice, v Dramljah, pošta Št. Jurij pri južni železnici; dve podučiteljski službi III. razreda v Konjicah; podučiteljske službe IV. razreda: v Čadramu, pošta Oplotnice, pri Svetem Duhu v Ločah.

V šolskem okraju Šmarskem.

Dve podučiteljski službi III. razreda v Šmarji pri Jelšah; podučiteljske službe IV. razreda: v Slivnici, pošta Št. Jurij pri južni železnici, na Ponkvi poleg južne železnice.

V šolskem okraju Gornjegradskem.

Učiteljska služba III. razreda na Gorici, pošta Mozirje; učiteljske službe IV. razreda na Lučah, pošta Ljubno, v Šmartnem, pošta Gornji grad; podučiteljska služba III. razreda v Gornjem gradu; podučiteljska služba IV. razreda na Ljubnem.

V šolskem okraju Laškem.

Učiteljske službe III. razreda v Hrastniku pri južni železnici, v Dolu, pošta Hrastnik; podučiteljske službe III. razreda: v Terbovljah, v Laškem trgu in v Hrastniku.

Z imenovanimi službami je zvezano prosto stanovanje. Prositelji, zmožni slovenskega in nemškega jezika v govoru i pisavi, imajo svoje dokumentirane prošnje potem predstavljene šolske oblasti do 15. septembra 1876 vposlati dotičnemu krajnemu šolskemu svetovalstvu.

Celje 7. julija 1876.

C. kr. okrajni glavar kot prvosednik šolskih svetov:

Haas l. r.

Konkurs-Kundmachung.

An der vierklassigen Volksschule in Adelsberg werden drei Lehrerstellen, zwei mit je 600 fl. und eine mit 550 fl. Jahresgehalt und gleichzeitig auch die Leiterstelle mit einer Funktionszulage von 100 fl. und 80 fl. Quartiergeld, eventuell zur definitiven Besetzung ausgeschrieben. Die Gesuche sind bis 10. August l. J. beim Ortsschulrath in Adelsberg einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Adelsberg

am 15. Juli 1876.

V Pragi v založbi Felkl-na in sina (Celetna ulica, č. 30) so izišle po priporočilu „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“:

7—12

Nove risanke

s slovenskimi napisi in s prav dobrim, debelim papirjem.

Perva, druga in tretja risanka so pikčaste, četrta ima čisti papir. V 1. risanki so pike 1 cm., v 2.—2 cm., v 3.—4 cm. narazen.

100 kosov velja 4 gld. 50 kr.; posamezni sešitki (s 6 listi) so po 6 kr.

Za slovenske šole jih ima pa v zalogi

Janez Giontini in **Fr. Dubois**
v Ljubljani, v Ljutomeru.

Zlasti opozorujemo slavne okrajne šolske svete, p. n. gospode šolske ravnatelje in učitelje na naše, izverstne po najnovejših zemljepisnih znanostih uredjene zemeljske krogle (globe), luno- in planetostroje najnižjih cen v slovenskem, hervatskem in serbskem jeziku. Visoko naučno ministerstvo jih je o svojem času kot edino za šolo pripravne priporočilo.

 Vzori (obrazci) se na zahtevanje zastonj in franko pošiljajo.

Felkl in sina

tergovina s papirjem v Pragi.